

چگونه گناه نکنیم (قسمت پنجم)

در سلسله مقالات گذشته، برای جلوگیری از ارتکاب گناه، دو راه اصلی را معرفی نمودیم: ۱- اولویت قرار دادن دشمن شناسی؛ یعنی به این درک دست یابیم که شیطان دشمن آشکار ماست و راههای حمله او را بشناسیم و برای مقابله با آن، مجهز به سلاحهای لازم و مناسب گردیم. ۲- سعی اصلی ما بر این باشد که در شرایط گناه قرار نگریم و در صورتی که از روی جهل و غفلت مرتكب گناه شدیم، پس از توبه از انجام آن، تمام اسباب و وسائلی را که شرایط انجام فعل گناه را برای ما به وجود آورده از میان برداریم. در این شماره به برخی دیگر از راههای جلوگیری از ارتکاب گناه اشاره خواهیم کرد.

بسم الله الرحمن الرحيم

اصل شناخت انواع گناه:

یکی از دلایل اصلی انجام گناه این است که ما انواع گناه را نمی شناسیم و این عدم علم، باعث حرکت ما به سمت فعل گناه می گردد.

در توضیح باید گفت گناه در قالب چند نوع دسته بندی قرار می گیرد:

گناهان شیرین و غیر شیرین

گناهان کبیره و صغیره

حق الله، حق النفس حق الناس

گناهان شیرین و غیر شیرین

گناهان شیرین گناهانی هستند که انسان برای دستیابی به یک لذت حرام مرتكب می شود. این لذت‌ها ریشه در ذات و غریفه انسانی دارند و خداوند بروای پاسخ به آنها مسیرهای حلال را فراهم آورده است. اما برخی از این مسیرها عدول کرده و سعی در پاسخ به این غرایض و کسب این لذت‌ها از راه‌های حرام دارند. مانند گناه زنا، روزه خواری و ...

گناه غیر شیرین، گناهانی هستند که انجام آن هیچ گونه لذتی برای انسان به همراه ندارد اما نفس اماره، فرد را به انجام آن سوق می‌دهد. باید گفت برخورد خدا در مقابل ارتکاب گناه غیر شیرین محکم‌تر و سخت‌تر خواهد بود؛ زیرا هیچ گونه کسب لذتی باعث ارتکاب فرد به این گناه نشده است، بلکه تبعیت کامل از نفس و بندگی شیطان، فرد را به سمت ارتکاب این گناه سوق داده است.

از این رو خداوند غیبت را که گناهی غیر شیرین است بدتر از زنا که گناه شیرین است عنوان کرده است. نکته لازم به ذکر این است که اکثر گناهان غیر شیرین که با پاسخ کوبنده‌تری از سوی خدا مواجه می‌شود، حق الناس است مانند تهمت زدن، غیبت کردن، ظن گناه به کسی و ...

نکته تاسف برانگیز این است که برخی افراد آنچنان در گناهان غیر شیرین غوطه ور شده و به انجام آن عادت می‌کنند که به تدریج این گناه را برای خود به گناهی شیرین بدل کرده و از انجام آن لذت می‌برند.

گناهان کبیره و صغیره

گناه کبیره معصیتی است که پرده‌دری و سرکشی بیشتری در مقابل حق تعالی دارد؛ از این رو مومن به واسطه ایمان قلبی و عملی که به خداوند دارد نباید مرتکب این گناهان شود. مانند سحر، یاس از رحمت الهی، دروغ، اسراف، زنا و ...

(می‌توانید برای مطالعه بیشتر پیرامون گناهان کبیره و چگونگی مبارزه با آنها به کتاب «گناهان کبیره» شهید دستغیب مراجعه نمایید.).

گناه صغیره به عنوان گناه کوچک در برابر گناه بزرگ شناخته می‌شود که در قرآن مجید از آن تعبیر به «لهم» و «سینئه» شده است:

«الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوْحَشَ إِلَّا اللَّهُمَّ إِنَّ رَبِّكَ وَسِعَ الْمَغْفِرَةِ» «نجم ٥٣»

کسانی که از گناهان بزرگ و رشت کاری‌ها جز لغش‌های کوچک دوری می‌کنند [امور آمرزش‌اند] یقیناً آمرزش پروردگارت گستردده و وسیع است.

«إِنَّ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَيُونَ عَنْهُ نُكَفَّرُ عَنْكُمْ سَيَّاتِكُمْ وَنُذْخِلُكُمْ مُذْخَلًا كَرِيمًا» «نساء ٤»

اگر از گناهان بزرگی که از آنها نهی می‌شوید دوری کنید، گناهان کوچک‌تان را از شما محو می‌کنیم، و شما را به جایگاهی ارزشمند و نیکو وارد می‌کنیم.

نکته لازم به ذکر این است که مطابق با روایات معصومین، هرچند این دسته از گناهان کوچک هستند اما استمرار در ارتکاب آنها، باعث انجام گناه کبیره خواهد شد؛ بنابراین دوری از آنها لازم است. مانند: حسودی کردن بر دیگران، فحش گفتن و زبان درازی کردن و ...

نکته دیگر این است که نباید گناهان کوچک را بی اهمیت شمارد. گاهی یک گناه کوچک مثل لبخند قطام به این ملجم، در دومینوی الهی، اثر وحشتناک داشته و تاریخ را دگرگون می‌کند.

حق الله ، حق النفس، حق الناس

حق الله: همه اوامر و واجباتی که منحصر به ارتباط خاص فرد با خداوند است و انسانهای دیگر در آن دخیل نیستند حق الله است؛ مانند نماز، روزه، حج و سایر عبادات. ...

حق النفس: حقی که وجود ما اعم از مادی و معنوی یعنی جسمی و روحی بر گردن ما دارد و اگر آن را مرااعات ننماییم مطابق با آیات روایات در روز حساب از سوی اعضای بدن خود، مورد بازخواست قرار می‌گیریم. از این روست که گناهی مانند خودکشی گناهی نابخشودنی است و همچنین در صورت ارتکاب گناه توسط چشم و یا دست و ... در روز حساب، آن عضو مدعی شده و از فرد گناهکار که او را به سمت گناه سوق داده و انجام ثواب توسط آن جلوگیری کرده است در پیشگاه الهی شکایت می‌کند.

حق الناس: حقوقی که از مردم بر عهده فرد است و بر او واجب است که در صورت عدم رعایت آن، علاوه بر توبه الهی رضایت صاحب حق را جلب کند. حق الناس از اموری است که خداوند از شهدان نیز آن را طلب می‌کند و این نشان دهنده میزان اهمیت حق الناس است.

نکته مهم این است که کسی که بیت المال دست اندازی می‌کند، نه تنها به یک فرد بلکه به کل جامعه مديون می‌گردد؛ از این رو، در روز حساب، با وضع نابسامانی مواجه می‌شود زیرا نیازمند کسب رضایت از تمامی مردم می‌باشد. به این دلیل است که حضرت امیر المؤمنین (ع) توجه خاص و ویژه ای به بحث بیت المال داشته‌اند.

نکته دیگر در بحث حق الناس، بستن مسیر خیر است. کسی که در مسیر خیر مانع قرار دهد، دچار حق الناس گسترده‌ای می‌شود زیرا تمام افرادی که در صورت ورود به آن مسیر هدایت و سعادتمند می‌شدند و با عمل او دچار گمراهی شده‌اند، حق خود را از او می‌طلبند. از این رو در روایات بر این تاکید شده است که کسانی که غاصب حق اهل بیت بوده‌اند تا ابد در جهنم خواهند ماند، زیرا آنان ورود به راه خیر را سد کردند و از این دو تا ابد در ارتکاب گناه از سوی هر گناهکاری شریک هستند.

نکته قابل تأمل این است که اگر گناه ما باعث تاخیر در امر ظهور حضرت بقیه الله الاعظم گردد، منتظران آن حضرت در روز حساب با ما برخورد کرده و حق خود را از ما می خواهند زیرا ارتکاب آن گناه مانع قرار گرفتن آنها در مسیر رشد شده است.

۰ عالم محضر خداست در محضر خدا مغضیت نکنیم

اصل دیگر توجه و درک نکته «عالم محضر خدا خداست در محضر خدا معصیت نکنیم» می باشد. توجه کامل به این اصل، می تواند انسان را به طور کامل از ارتکاب به گناه بر حذر دارد. با این وجود در دنیای امروز، تاثیر جمله «این مکان مجهز به دوربین مداربسته است»، از جمله «عالم محضر خدا نکنیم» بیشتر است؛ زیرا انسان مطمئن است که در صورت ارتکاب یک خطا و دیدن آن توسط دوربین، با او برخورد شده و آبرویش می رود اما خدا ستار العیوب است و آبروی فرد را حفظ می کند.

خدا در قرآن می فرماید: «اللَّهُ يَعْلَمُ بِأَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ» یعنی آیا نمی دانند خدا می بیند؟

طرح این جمله به صورت استفهام انکاری و نشان دهنده اهمیت این اصل است. اگر با تمام وجود به این حقیقت و فهم دست یابیم که خدا و امام زمان ناظر بر اعمال ما هستند، به شدت به رفتار خود توجه می‌نماییم. زیرا به مفهوم واقعی عظمت خداوند را در کرده ایم و این مسئله باعث گردیده است که کوچکترین گناهان در نظر ما به بزرگترین معصیت‌ها بدل گردد.

ادامه دارد....

برگرفته از سخنرانی استاد رائفی پور (سلسله جلسات چگونه گناه نکنیم)